

Robert-Andrei DANI

Potirul și Canonul

Despre chemarea și practica neschimbată
a Sfintei Împărtășanii

Colecția *Duhul Adevărului* - 28

Făgăraș – 2026

INDICE AL CANOANELOR ȘI PRESCRIPTIILOR CANONICE

Canoanele Apostolice: Canonul 8 — 128; Canonul 9 — 27–31, 128, 215; Canonul 52 — 73, 205–206; Canonul 58 — 89–90; Canonul 64 [numerotarea Pidalionului; corespunde Canonului 66 în numerotarea folosită în manuscris] — 99; Canonul 66 — 99–100.

Sinodul I Ecumenic (Niceea, 325): Canonul 5 — 74; Canonul 13 — 143.

Sinodul V–VI Trulan (Quinisext, 691–692): Canonul 2 — 6–7, 10, 84–85, 104–106; Canonul 16 — 23; Canonul 55 — 99–100; Canonul 102 — 61–63, 103.

Sinodul VII Ecumenic (Niceea, 787): Canonul 1 — 10, 86–87, 106.

Sinodul local de la Antiohia: Canonul 2 — 31–32.

Sfântul Vasile cel Mare: Canonul 74 — 65–66, 230–231; Canonul 91 — 79–81, 107, 119; Canonul 92 — 80, 82; Canonul 94 (= Epistola 93) — vezi Prescripția canonică nr. 2.

Sfântul Grigorie de Nyssa: Canonul 1 — 67.

Sfântul Petru al Alexandriei: Canonul 15 — 97.

Sfântul Timotei al Alexandriei: Canonul 3 — 54; Canonul 16–98.

Sfântul Nichifor Mărturisorul: Canonul 30 — 68.

Sfântul Ioan Ajunătorul: Canonul 3 — 228–229.

Nicolae al Constantinopolului: Canonul 11 — 229.

Prescripții canonice întregitoare: Prescripția canonică nr. 2 (= Sf. Vasile cel Mare, Epistola 93; în unele colecții grecești, Canonul 94) — 52–53, 83, 107; Prescripția canonică nr. 3 — 35–36, 219–220; Prescripția canonică nr. 4 — 229–230; Prescripția canonică nr. 7 — 53–54, 216.

CUPRINS

Precuvântare / 5

Temeiul normativ al rânduiei euharistice / 7

Norma euharistică și locul îndrumării particulare / 7

Pecetea sinodală a rânduiei euharistice / 11

Practica euharistică în tradiția canonică a Bisericii Ortodoxe / 16

Cadrul normativ al BOR / 16

Divergențe în practica euharistică / 17

Făgăduința la hirotonie / 17

Între chemarea Scripturii și măsura omului / 19

Când chemarea este acoperită de adaosuri / 24

De la normă la deformare. Opt trepte ale îndepărtării de la practica euharistică / 27

I. Aceeași Masă, două măsuri (*clericii se împărtășesc mai des decât mirenii*) / 28

II. Transformarea Spovedaniei într-o condiție obligatorie înaintea fiecărei Împărtășiri / 37

III. Calendarizarea împărtășirii (*impunerea unui interval fix de zile între împărtășiri fără discernământ pastoral*) / 45

IV. A doua judecată (*ignorarea dezlegării duhovnicului*) / 54

V. Legarea credinciosului de loc, nu de sobornicitatea Bisericii (*restricționarea mirenilor la duhovnic sau parohie*) / 62

VI. Modificarea rânduiei prin reguli personale, fără autoritate sinodală / 68

VII. Așezarea obiceiului peste rânduiala întărită de Duhul Sfânt / 73

VIII. Deformarea conștiinței credincioșilor prin normalizarea practicilor necanonice / 76

Măsura pregătirii euharistice 81

Postul – lege sfântă sau condiție opritoare? 81

Împărtășirea la fiecare Liturghie poate deveni povară? / 85

Continuitatea Predaniei euharistice / 93Mărturie istorică despre apărarea Predaniei împotriva
adaosurilor străine / 93

Practica euharistică potrivit Evangheliei lui Ioan / 95

Faptele Apostolilor despre practica împărtășirii în Biserica
primară. *Ritmul Cuminecării: de la porunca lui
Hristos la practica apostolică* / 102

Conținutul dogmatic revelat al Euharistiei / 106

Predania liturgică în rugăciuni și chemări / 110

Pneumatologia și frecvența euharistică / 117

Practica euharistică paulină și răspunsul la nevrednicie (1
Cor. 11, 17–34) / 119Euharistia: Taina judecății de acum și pregătirea pentru
judecata viitoare / 126**Vrednicie, pocăință și judecata omenească / 131**Mitul „Primii creștini erau toți sfinți, de aceea se
împărtășeau des” / 131Taina transformată în răsplată. Contradicția dintre
afirmație și practică / 133

Un chip inversat al Emausului / 135

Meditație duhovnicească – Ce s-ar întâmpla dacă... / 136

Vrednicie și nevrednicie / 143

*Falsa nevrednicie; rătăcirea smereniei
neascultătoare* / 138

Pocăința și Medicamentul: o luptă răstălmăcită / 147

Iuda la Cina cea de Taină și limitele judecății omenești / 151

Apostolii s-au clătinat, dar Hristos nu i-a refuzat / 153

Mărturii istorice și urmări pastorale / 157Mărturii istorice despre accesul la Izvorul euharistic în
anumite perioade / 157*Fenomenul Vladimirești – folosit ca argument
pentru împărtășirea rară* / 159De ce tinerii sunt în minoritate printre cei care se apropie
cu statornicie de Biserica? / 161*„Pentru sfinți, nu pentru noi!”* / 164Când cei care se apropie mai des de Potir întâmpină
împotrivire / 167**O Grijanie refuzată – cine este cu adevărat
respins? / 169**

Voia lui Dumnezeu sau voința omului? / 172

Rugăciunea, spovedania și Scriptura nu înlocuiesc Taina
Potirului 177

„Așa se face la noi” 180

Întrebări previzibile și răspunsuri canonice / 183Nu este periculos să se împărtășească toată lumea
pregătită la fiecare Liturghie? Nu se banalizează
Taina și nu se cade într-un formalism prin această
frecvență? / 183Sfânta Maria Egipteanca s-a împărtășit doar de două ori
în viață, iar Sfântul Proroc Moise a postit patruzeci
de zile ca să primească Tablele; noi de ce am veni
des la Potir? / 185Dacă ne împărtășim des, primim prea mult ajutor și nu
mai lucrăm nimic noi înșine? / 187Nu trebuie să ne împărtășim mai rar, ca să ne fie dor de
Hristos? / 188Nu spune Scriptura „să nu dați mărgăritarele voastre
porcilor”? / 189

Nu cumva este periculos să aplicăm canoanele ca un satâr, cu prea mare strictețe? Nu există riscul să uităm că legea a fost făcută pentru om, și nu omul pentru lege? / 190

Dar dacă cineva a întârziat la Liturghie sau nu a putut fi prezent de la început? / 193

Dacă după Sfânta Împărtășanie nu simt nimic, înseamnă că m-am apropiat greșit? / 193

Propuneri pastorale spre cercetare / 195

O chemare scurtă înainte de împărtășire / 198

Practica de după împărtășire / 199

Afișarea unui tipic pregătitor în pridvorul bisericii / 201

Cateheză euharistică statornică în predică și în întâlnirea cu credincioșii / 202

Ghid de cateheză liturgică pentru mireni / 203

Recomandarea citirii Canonului de Împărtășire / 204

Cuvânt de încheiere: păzirea Predaniei și curajul întoarcerii la Potir / 205

Glosar de termeni / 209

Bibliografie / 215

Indice scripturistic / 230

Indice al canoanelor și prescripțiilor canonice / **234**

NOTE

Precuvântare

„Domnul ne cere conștiință curată, sete de a-L primi sub chipul Euharistiei, nu dezbaterei în ceea ce privește dilema rară sau deasă împărtășanie.”

— PS Ignatie, *Episcopul Hușilor*

Aceste pagini își află rostul în dragostea pentru dreapta înțelegere și trăire a Sfintei Împărtășanii, în grija pentru viața obștii și pentru slujirea ei, întru nădejdea că vor fi primite cu inimă smerită și cu dor de adevăr, ca îndemn la cercetarea temeiurilor practicii euharistice.

Sfânta Împărtășanie nu poate fi tratată ca o răsplată acordată numai în împrejurări rare, ci ca Taină a milostivirii lui Hristos, dăruită celor care, prin pocăință, credință și dragoste, caută unirea cu El. Este Darul Domnului către Biserica Sa și se cuvine primită, păzită și chivernisită în duhul Predaniei apostolice. Atunci când același Potir este înconjurat de principii divergente de la o parohie la alta, se nasc tulburare și nedumerire în cugetul liturgic al credincioșilor, iar coerența sobornicească mărturisită în Crez — „una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică” — ajunge slăbită în trăirea euharistică.¹

¹ „Prin ea ne cuminecăm și ne unim unii cu alții, pentru că ne împărtășim dintr-o singură pâine și devenim toți un trup.”

— Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 13, „Despre Sfintele și Prea Curatele Taine ale Domnului”, trad. Pr. D. Fecioru, ed. a III-a, București, Editura Scripta, 1993, p. 146; cf. PG 94, col. 1153.

Dacă frecvența și criteriile pregătirii pentru unirea cu Trupul lui Hristos ajung să fie stabilite nu în hotarele Scripturii și Canoanelor, ci măsurate după obiceiuri locale, temeri personale sau socotințe lipsite de temei, se rănește conștiința sobornicească a obștii și se împuținează înțelegerea Potirului ca centru al vieții bisericești. O asemenea temă, care atinge convingeri adânc înrădăcinate și poate trezi sensibilități, cere cu atât mai mult dreaptă socotință, frică de Dumnezeu, păzirea unității Bisericii și întoarcere la izvoarele vii ale credinței. Miza cuvântului de față stă în deosebirea voii mântuitoare a lui Dumnezeu² de ceea ce i se poate adăuga acesteia, pentru a afla dacă măsura omului poate ajunge, în chivernisirea Euharistiei, să ia forma unei rânduiei.

² „Izvorul principal al Dreptului bisericesc este voia Întemeietorului Bisericii, Iisus Hristos, din care-și trag originea și pe care se bazează toate celelalte izvoare.” — Ioan N. Floca, *Drept canonic ortodox. Legislație și administrație bisericească*, vol. I, București, EIBMBOR, 1990, p. 72.

Temeiul normativ al rânduiei euharistice

Norma euharistică și locul îndrumării particulare

Pentru înțelegerea rânduiei euharistice, trebuie lămurit mai întâi locul pe care fiecare cuvânt patristic invocat îl are în viața Bisericii. În interpretările actuale despre administrarea Tainei se confundă uneori așezămintele primite și întărite sobornicește de Biserică cu anumite îndrumări particulare ale Sfinților Părinți, rostite pentru împrejurări determinate. Atunci când asemenea îndrumări sunt preluate și generalizate dincolo de cadrul și măsura pentru care au fost date, fără ca această extindere să fi fost primită de Biserică drept normă, pot da naștere unor practici divergente în sânul aceleiași Biserici. Fidelitatea față de Sfinții Părinți cere să cercetăm nu numai scopul, împrejurarea și măsura în care cuvintele lor au fost rostite și primite, ci mai ales să discernem locul pe care acestea îl ocupă în viața Bisericii.³

³ „Nu este de mirare că mulți dascăli se află tâlcuind în chip diferit cuvintele Scripturii, fără ca toți să atingă aceeași desăvârșire a înțelesului. De aceea, noi trebuie să-i alegem pe cei mai însemnați și mai potriviți cu dogmele bisericești, iar pe ceilalți să-i așezăm după aceștia.” — Sfântul Marcu al Efesului, Prima cuvântare despre focul curățător, pasaj reluat în *Responsio Graecorum ad positionem Latinorum de igne purgatorio*, în Louis Petit (ed.), *Documents relatifs au Concile de Florence. I. La question du Purgatoire à Ferrare*, PO XV/1, Paris, Firmin-Didot, 1920, pp. 71–72.

Trebuie păstrată o cale fundamentală și obiectivă, întemeiată pe ceea ce Biserica a primit, păzit și normat în privința vieții euharistice, dincolo de interpretările regionale, fie ele și ale unor persoane îmbunătățite;⁴ Scriptura însăși arată că nici cea mai înaltă vrednicie apostolică nu scoate purtarea omului de sub cercetarea Evangheliei, de vreme ce Pavel i s-a împotrivit lui Petru „pe față”, atunci când purtarea acestuia nu era dreaptă după adevărul Evangheliei (Galateni 2, 11–14). În lumina acestei mărturii, cercetarea își află rodul nu în acumularea mărturiilor patristice, ci în discernerea treptelor lor de autoritate și a rostului pe care fiecare îndrumare îl împlinește în viața sacramentală, pentru ca, prin această deosebire, să se decanteze norma euharistică primită și păzită de Biserică de obiceiurile particulare care pot ajunge să o înconjoare. Vom deosebi, în interiorul tradiției, izvoarele care, deși îi aparțin, nu au prin ele însele caracter normativ pentru administrarea Tainei și pot diferi, în anumite privințe, de mărturia scripturistică, canonică și liturgică a Bisericii despre practica autentică a împărtășirii credincioșilor. O povățuire duhovnicească poate fi adevărată și folositoare în împrejurarea pentru care a fost dată, dar devine primejdioasă atunci când este preluată drept normă sau ajunge să-i ia locul. Această deosebire își află mărturia mai ales în învățătura Sfântului Apostol Pavel despre felurimea darurilor Duhului:

⁴ „Noi privim la mărturia comună a întregii Biserici și folosim dumnezeieștile Scripturi ca regulă și normă; nu cercetăm ce a scris fiecare în chip particular, nici nu avem trebuința de a primi ceea ce altcineva a scris...” — Sfântul Marcu al Efesului, Prima cuvântare despre focul curățitor, p. 54; cf. Responsio Graecorum..., p. 75.

„Darurile sunt felurite, dar același Duh. Și felurite slujiri sunt, dar același Domn. Și lucrările sunt felurite, dar este același Dumnezeu, Care lucrează toate în toți” (1 Corinteni 12, 4–6).⁵

Harul nu lucrează în toți după același chip și nici nu așază peste fiecare sfânt aceeași slujire. Unul primește un dar, altul alt dar; unul poartă o lucrare, altul altă lucrare. Pavel înfățișează distinct felurimea slujirilor în Biserică: „Și pe unii i-a pus Dumnezeu, în Biserică: întâi apostoli, al doilea proroci, al treilea învățători; apoi pe cei ce au darul de a face minuni; apoi darurile vindecărilor, ajutorările, cârmuirile, felurile limbilor” (1 Corinteni 12, 28).

Oare tuturor le-a încredințat aceeași slujire: întocmirea canoanelor, judecata dogmelor, tâlcuirea Scripturilor și povățuirea sufletelor? Apostolul însuși întreabă: „Oare toți sunt apostoli? Oare toți sunt proroci? Oare toți învățători? Oare toți au putere să săvârșească minuni? Oare toți au darurile vindecărilor? Oare toți vorbesc în limbi? Oare toți pot să tălmăcească?” (1 Corinteni 12, 29–30).⁶ Dacă Apostolul nu confundă slujirile, nici noi nu putem face

⁵ „Unuia îi ajută ca limba lui să rostească cuvinte de înțelepciune; altuia îi luminează sufletul spre a profeți; [...] altuia, puterea de a tâlcui dumnezeieștile Scripturi; pe unul îl întărește să trăiască în curăție, iar pe altul îl învață să facă milostenie [...] Este diferit în oameni, cu toate că este același în El însuși...” — Sfântul Chiril al Ierusalimului, Cateheze, Cateheza a XVI-a, § 12, trad. Pr. Prof. Dumitru Fecioru, București, EIBMBOR, 2003, pp. 277–278.

⁶ „Voind prin aceasta sau a spune, că nu este cu puțință ca cu toții să aibă într'înșii totul, duple cum zice acolo: «Iară de ar fi fost toate un mădular, unde ar fi trupul»? [...]” — Sfântul Ioan Gură de Aur, Comentariu la Epistola I către Corinteni, Omilia XXXII, trad. arhim. Theodosie Athanasiu, București, 1908, pp. 433–434.

din orice cuvânt duhovnicesc normă pentru administrarea Tainelor.

Cinstim sfințenia fiecăruia și nu se probează persoana, ci treapta de autoritate a cuvântului atunci când este invocat pentru administrarea Tainei. Chiar darul prorociei nu cuprinde acum întregul, căci „*în parte cunoaștem și în parte prorocim*” (1 Corinteni 13, 9).⁵ Cuvintele duhovnicești se primesc cu evlavie când zidesc, îndreaptă și mântuiesc; rânduiala Sfintei Împărtășanii se cercetează însă după Scriptură, Canoane și acele așezăminte patristice cărora Sinoadele și receptarea comună a Bisericii le-au recunoscut autoritate normativă. Altfel, am face din darul unuia măsură peste toți, din sfat canon, din iconomie lege, din împrejurare rânduială generală. Criteriul ultim trebuie să rămână Tradiția canonică, scripturistică și liturgică, aplicată în lumina dragostei și a dreptei socotințe.⁷ Prin „Tradiția canonică” se înțelege, în sens restrâns, corpusul Canoanelor, însă, într-o accepțiune mai largă, ea desemnează întregul cadru normativ al Bisericii, întemeiat pe Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție și exprimat prin Canoane și hotărâri sinodale.

⁷ „Ne temem ca unele scrieri să nu fi primit vreo stricăciune sau vreun adaos, lucru care s-a întâmplat și la noi cu multe dintre scrierile sfinților, mai ales când asemenea texte nu se sprijină nicidecum pe temelia Sfințelor Scripturi.” — Sfântul Marcu al Efesului, Primul cuvânt despre focul curățitor, în Louis Petit (ed.), Documents relatifs au Concile de Florence. I. La question du Purgatoire à Ferrare, *Patrologia Orientalis*, t. XV, Paris, Firmin-Didot, 1927, p. 51.

Pecetea sinodală a rânduiei euharistice

Deosebirea formulată anterior, înțeleasă ca principiu de discernământ cere un criteriu verificabil: trebuie stabilit care dintre mărturiile Bisericii au fost primite sobornicește drept rânduială comună pentru viața ei sacramentală.

Numai o parte dintre scrierile patristice au luat forma canoanelor sau a hotărârilor primite normativ în viața Bisericii. Aceste așezăminte, adunate și pecetluite de Sinoadele Ecumenice și Locale, sunt fidele învățaturii Scripturii, căreia îi dau expresie canonică în viața Bisericii; ele alcătuiesc temelia după care se organizează trăirea ei sacramentală până astăzi.

Canonul 2 al Sinodului Trulan (691–692) consfințește această receptare prin: cele „*optzeci și cinci de Canoane*” predanisite „*cu numele sfinților și slăviților apostoli*” rânduite să rămână „*tari și statornice, spre tămăduirea sufletelor și vindecarea suferințelor*”, iar canonul „*pecetluiește*” și „*toate celelalte Canoane*” așezate de Sinoadele și Sfinții Părinți enumerați în cuprinsul său.

Pe temeiul acestei receptări, arhitectura argumentativă a demonstrației va urma ordinea izvoarelor cu autoritate de rânduire, recunoscute de Biserica Ortodoxă: Sfânta Scriptură, temelia și măsura oricărei hotărâri bisericesti; Canoanele apostolice; Canoanele Sinoadelor Ecumenice; Canoanele celor șapte Sinoade Locale enumerate și întărite prin Canonul 2 al Sinodului Trulan; Canoanele Sfinților

Părinți receptate sobornicește; precum și Canoanele Întregitoare. În ordinea autorității eclesiale,

Sinodul Ecumenic este autoritatea cea mai înaltă a Bisericii Ortodoxe, iar în cadrul unei Biserici autocefale, Sfântul Sinod este autoritatea cea mai înaltă a acelei Biserici, exercitată pe temeiul rânduielii canonice primite.⁸ În cercetarea Canoanelor, am urmărit legătura dintre ele și, acolo unde a fost necesar, tâlcuirile canoniștilor bizantini și ale tâlcuitorilor canonici de mai târziu.⁹ Fiecare dintre izvoarele enumerate își păstrează funcția și puterea proprie. Scopul este ca, privite împreună, să se poată vedea dacă mărturiile lor converg spre aceeași înțelegere, fără ca vreuna să fie desprinsă din legătura ei cu celelalte ori silită să poarte singură întreaga concluzie referitoare la practica euharistică. Pentru ca demonstrația să nu se sprijine pe fragmente desprinse din context ori pe înțelesuri străine mărturiilor invocate, notele de subsol nu împlinesc numai un rost bibliografic, ci îl invită pe cititor să cerceteze cuvintele Părinților și celelalte temeiuri aduse și să vadă dacă cele afirmate își află într-

⁸ „Sinodul episcopilor este autoritatea cea mai mare a Bisericii dintr-o parte a creștinătății, iar sinodul ecumenic este autoritatea cea mai înaltă a Bisericii Ortodoxe.» — *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, București, 1952, întrebările 72–74, p. 29; întrebarea 284, p. 91. Cf. Statutul BOR, art. 11 și art. 204 alin. (1).⁹

⁹ „În nenumărate pasaje am recurs la metoda analitică și la cea exegetică ori la cea exegetic-comparativă. [...] Metoda exegetic-comparativă are în vedere interpretarea canoanelor paralele, a pasajelor paralele din operele a doi sau mai mulți canoniști, sau din traduceri canonice redată în paralel.” — Răzvan Perșa, *Natura canoanelor și principiile de interpretare a lor în Dreptul canonic ortodox al secolelor XIX–XX*, ed. a II-a, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2021, pp. 19–20.

adevăr sprijinul în ele sau rămân o părere personală. Se adaugă meditații duhovnicești, nu ca autoritate normativă, ci ca trezire a conștiinței și ca probare, în realitatea vieții duhovnicești, a celor hotărâte de Biserică.

Temeiuri canonice:

„Iar dacă cineva s-ar prinde înnoind vreun canon din cele zise sau încercând a-l surpa, să fie învinuit, primindu-și osânda.” (Canonul 2 al Sinodului Trulan)

„Și nimănui să nu-i fie îngăduit a strica cele mai înainte arătate Canoane sau a le lepăda ori a primi, în afară de cele de față stabilite, alte Canoane.” (Canonul 2 al Sinodului Trulan)

„Primim în inimile noastre Sfintele Canoane și întărim întreaga și nestrămutata orânduire a lor [...] căci ei toți au fost luminați de către unul și același Duh și au orânduit cele de folos.” (Canonul 1 al Sinodului VII Ecumenic, Niceea, 787)

În Canonul 2 al Sinodului V–VI Trulan și în Canonul 1 al Sinodului VII Ecumenic se află inima receptării sobornicești a corpusului canonic. Acolo sunt primite și întărite distinct Canoanele Apostolice, Canoanele Sinoadelor Ecumenice și Locale, precum și Canoanele Sfinților Părinți recunoscuți de Biserică drept purtători ai aceleiași luminări a Duhului.

Toate categoriile de prescripții canonice primite de Biserică au autoritate, însă această autoritate se înțelege potrivit treptei lor proprii. Canoanele ecumenic întărite au caracter normativ deplin, iar textele receptate ulterior în tradiția canonică și

pastorală, fără enumerare ecumenică nominală, au autoritatea „*consensului Bisericii răspândite*”.¹⁰

Canoanele primite și întărite la Trulan și reafirmate la Niceea II se întemeiază pe veacuri de viațuire, filtrare și străjuire sacramentală. Ele se deosebesc prin caracterul lor normativ și obligatoriu, fiind primite ca dreptar deja cercat de Biserică, izvorât din Evanghelie și din învățătura Domnului, curățit și probat de-a lungul secolelor prin focul vieții liturgice, pastorale și dogmatice.

Sfintele Sinoade, recunosc în aceste Canoane glasul „*sfintelor trâmbițe ale Duhului*”, iar despre Părinții care le-au alcătuit mărturisesc că, „*luminați de către unul și același Duh Sfânt, au orânduit cele de folos*”. Din această pricină, Sinodul Trulan și cel de la Niceea îl osândesc pe cel ce cutează să le modifice ori să se abată de la ele, fiindcă ele au fost statornicite spre tămăduirea sufletelor și cârmuirea obștii.

Duhul Sfânt, prin Care au fost luminate Sfintele Sinoade Ecumenice, fiind deoființă cu Tatăl și cu Fiul, lucrează în Biserică în continuitatea aceluiași adevăr dogmatic, fără contradicție. Așa cum este scris despre Hristos: „*Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este Același*” (Evrei 13, 8), tot astfel, principiile fundamentale ale chivernisirii Tainei Euharistice, tocmai fiindcă păzesc și

¹⁰ *Consensus Ecclesiae dispersae* («consensul Bisericii răspândite») desemnează consensul Bisericii Ortodoxe prin care, în lipsa unui Sinod Ecumenic, o hotărâre de interes general poate dobândi o receptare bisericească mai largă. — Ioan F. Stănculescu, «Ascultarea canonică», *Studii Teologice*, XIV (1962), nr. 7–8, p. 473; cf. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, ed. a III-a, Sibiu, 2005.

exprimă acest adevăr al Bisericii, nu pot fi schimbate după vremuri, locuri sau socotințe personale și nici tâlcuite într-un sens străin temeiului lor scripturistic, ci numai lămurite și aplicate sobornicește, sub călăuzirea aceluiași Duh Sfânt.¹¹ Nu întâmplător, Biserica închină duminici anume pomenirii Sfinților Părinți ai Sinoadelor Ecumenice. Adunați în rugăciune și cu prețul unor mari osteneli, având Sfânta Evanghelie așezată în mijlocul lor, ei au cercetat și au hotărât cu conștiința că Hristos Însuși Se află în mijlocul adunării, iar hotărârile lor au intrat în memoria rugătoare a Bisericii, fără să rămână închise în tomosuri.

Orice modificare, adăugire sau ignorare unilaterală a normelor, făcută din socotință particulară poate ajunge să le schimbe sensul și să intre în contradicție cu Tradiția apostolică păstrată de Biserică. Atunci când o hotărâre pastorală se abate radical de la dreptarul primit și pecetluit sobornicește, nu printr-o aplicare iconomică, ci prin înlocuirea acestuia cu o altă măsură, opoziția nu mai stă numai între două opinii omenești, ci între rânduiala Bisericii și o socotință așezată deasupra ei.

¹¹ „Dar poate că cineva are să spună: «Oare în Biserica lui Hristos nu va avea loc nici un progres al religiei?» [...] Totuși așa să decurgă, încât pentru credință progresul acesta să fie progres, iar nu schimbare. Căci prin progres se înțelege ca un lucru să fie sporit în sine, pe când schimbarea este transformarea unui lucru în altul. [...] adică în aceeași dogmă, în același sens, în aceeași părere. [...] căci ea nu trebuie să admită nici o schimbare, să nu tolereze micșorare a proprietății ei, nici o variație în înțelegerea ei.” — Sfântul Vincentiu din Lerini, *Commonitorium*, cap. XXIII, „În ce măsură se poate vorbi de un progres al dogmei”, trad. din limba latină și studiu introductiv de Pr. dr. Mircea Florin Cricovean, ed. revizuită, Iași, Editura Doxologia, 2019, pp. 112–113.